

С.М. Руденко, канд. філол. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
В.І. Долматова, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

КАНАДСЬКИЙ ВАРІАНТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

Демократичні зрушення в сучасній Україні сприяють обміну культурною інформацією з українцями, які проживають за межами рідного краю. Міграція сьогодні є однією з найбільш обговорюваних тем у суспільстві, адже певна частина громадян будь-якої країни, отримавши можливість мігрувати, користується такою нагодою. Українська діаспора – збірне визначення української національної спільноти поза межами українських земель, яка відчуває духовний зв'язок з Україною. Серед країн, що облюбували українці, слід назвати Росію, США, Бразилію, Молдову, Казахстан, Аргентину та особливо – Канаду.

Знаковим у цьому плані стало видання книги патріарха українсько-канадської фольклористики Роберта-Богдана Климаша (нар. 1935 р.) «Українська народна культура в канадських преріях» (Київ: «Дуліби», 2013, 322 с.), до якої ввійшла частина матеріалів докторської дисертації автора. В анотації до неї зокрема зазначається, що «книга є першим в Україні виданням про народну культуру українців, що оселилися в ХІХ – на початку ХХ ст. в Західній Канаді й стали фермерувати. За кілька десятиліть вони витворили своєрідну українсько-канадську регіональну субкультуру, яка поповнила загальноукраїнський культурний фонд такими унікальними явищами, як українське кантрі, іммігрантський гумор, макаронічна говірка half-напів, усні народні оповідання про піонерську добу, новотвори народної пісенності». У книзі йдеться лише про один сегмент надзвичайно різноманітної й багатой культурної, яку виробили чотири хвили переселенців до цієї країни, а саме так званий фермерський зріз. Пересаджена на новий ґрунт українська культура частково прийнялася, а частково замість утрачених компонентів, які були або недоречні, або неприйнятні на новому місці, спродукувала низку явищ, що сьогодні є виявом українсько-канадської ідентичності й окрасою всієї української спадщини.

Так само, як і людина, іммігрантська субкультура, тобто культурний досвід, привезений людиною або групою людей, переживає культурний шок, який супроводжується різними емоціями переселенців (захоплення й огида, сором і гордість, любов і ненависть), що стосуються по черзі як своєї (привезеної зі «старого краю»), так і нової (чужої) культури. І цей емоційний калейдоскоп

може змінюватися залежно від історичних та соціальних умов, аж поки не з'явиться консенсус між старим і новим, між «своїм» і «чужим», поки «чуже» також стане своїм, поки з цього «шлюбу» не народиться новий тип культури, що найперше фіксує мова.

За спостереженнями Р.-Б. Климаша, вплив англійської мови на українську простежується в специфічному слензі, який на лексичному рівні виявляється в тому, що до англійського кореня приєднуються українські посткореневі форманти, і ці новотвори відмінюються в мовленнєвих контекстах за українською моделлю: *шузи* (shoes) – взуття, *гара* (car) – машина, *айскрім* (ice-cream) – морозиво, *олайт* (all right) – гаразд, *золя* (sole) – підшва, *фамілія* (family) – родина, *дрес* (dress) – сукня, вбрання; *елевейтор* (elevator) – зернохосвище, *гайвей* (highway) – траса, асфальтована дорога; *кукіси* (cookies) – печиво, *дозин* (dozen) – дюжина, *штор* (store) – крамниця, *бовт* (boat) – човен, *файненшел* (financial) – фінансовий/фінансова, *халідей* (holiday) – відпустка, канікули, відпочинок; *вел* (well) – добре, гаразд; *баксочка* (box) – коробочка, *батля* (bottle) – пляшка, *зекземенувати* (to examine) – оглянути, *іммірейшн офіс* (immigration office) – імміграційна служба на кордоні; *аксель* (ax) – сокира, *ордикувати* (to order) – замовляти, *сайфувати* (to save) – рятувати, тримати в безпеці; *фаєрмени* (firemen) – пожежники, *навер* (power) – міць, *діворс* (divorce) – розлучення тощо.

До дослідження Р.-Б. Климаша потрапили традиційні мовленнєві форми різних хвиль еміграції, які сучасним українським мовознавством визначаються як діалектні або архаїчні. Наприклад, це **дієслова:** *сі робит* (робиться), *їст*, *взєв*, *сидит*, *летит*, *сплют*, *втішивсі*, *декувати*, *звиртаєсе* (звертається), *боїтсі*, *чикає*, *обирнувсе*, *огленувсе*, *дивуєсе*, *верну си*, *хочии*, *робит*, *скєнув*, *просит*, *дивитсе*, *їдут*, *взєв*, *підпиризавсі*, *їдут*, *повобідати*, *приходєт*; **іменники:** *братови* (братові), *на поли* (на полі), *птахови*, *фармері* (фермери), *дорогов* (дорогою), *грошиий* (грошей), *пєц* (піч), *горівка*, *доляри*, *молодіж*, *в мішке*, *помешканє*, *з морі*, *тиле* (теля); **числівники:** *пєдисєть* (50), *єдно*, *їден*; **прислівники:** *звітке*, *тогда*, *на гостанку*; **займенники:** *з тобов* (з тобою), *з вашов* (з вашою), *жи* (що), *тої*, *шось*, *се* (ці), *всьо*, *коло него*, *му* (йому) *нічо*; **службові частини мови:** *коби*, *ніц*, *гєт*, *нє* (ні), *най* (хай) тощо.

Дослідження сучасних іммігрантських взаємодій/конфронтації в ситуації інтенсивного культурного контакту свідчить про те, що нові феномени (наприклад, українська мова канадської діаспори) створюються як через свідомий відбір, так і через неусвідомлюване імітування або реакцію протесту.